

5. Závěr

Vývoj **počtu obyvatel** v jednotlivých správních obvodech Zlínského kraje není příznivý. Třináct správních obvodů vykázalo v roce 2005 proti roku 2001 pokles počtu obyvatel. Nárůst počtu obyvatel ve zbývajících dvou správních obvodech (Holešov a Vizovice) byl zanedbatelný.

Stárnutí obyvatelstva a nízká porodnost se odrazily na snížení dětské složky (0 až 14 let) obyvatelstva a zvýšení počtu obyvatel v poproduktivním věku (nad 64 let). Správním obvodem s nejnižším podílem dětské složky obyvatelstva a nejvyšším podílem osob v poproduktivním věku je správní obvod Zlín. Zde je i nejvyšší průměrný věk obyvatel Zlínského kraje. Nejmladší obyvatelstvo žilo v roce 2005 ve správním obvodě Valašské Klobouky.

Liší se vzdělanostní úroveň obyvatel jednotlivých správních obvodů, nejvíce osob s vysokoškolským vzděláním nebo vyšším odborným vzděláním je ve správním obvodě Zlín. Dalšími správními obvody, kde je podíl vysokoškolsky vzdělaných osob vyšší než je krajský průměr, jsou Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí a Kroměříž. Správním obvodem s nejnižší úrovní vzdělání se stal správní obvod Valašské Klobouky, s nejvyšším podílem osob se základním vzděláním včetně neukončeného.

Ve Zlínském kraji se od roku 2001 do roku 2005 každoročně narodilo méně dětí, než byl počet zemřelých. Dochází k úbytku obyvatel přirozenou měnou, v roce 2005 došlo k nárůstu **živě narozených** dětí proti předchozímu roku.

V roce 2005 zemřelo ve Zlínském kraji víc osob, než se narodilo dětí. Hrubá míra **úmrtnosti** byla nad celorepublikovým průměrem. Nejvíce lidí jak v celé České republice tak i ve Zlínském kraji umírá na nemoci oběhové soustavy a na novotvary.

Pro mladé lidi je charakteristický odklad narození dítěte do pozdějšího věku. Děti narozených mimo manželství přibývá, ale ve srovnání s jinými kraji republiky je podíl dětí narozených mimo manželství ve Zlínském kraji nejnižší.

Počet **sňatků** výrazně poklesl. V roce 2003 bylo ve Zlínském kraji uzavřeno nejméně sňatků od roku 2001. V roce 2005 byla hrubá míra sňatečnosti spolu s Moravskoslezským krajem nejnižší v rámci České republiky. Mladí lidé vstupují do manželství v pozdějším věku. Nejnižší podíl mladých mužů i žen do 25 let vstupujících do manželství byl v průměru let 2001 až 2005 ve správním obvodě Zlín, nejvyšší u obou pohlaví byl ve správním obvodě Valašské Klobouky.

Rozvodovost byla ve Zlínském kraji spolu s krajem Vysočina nejnižší v celé republice. Nejvíce lidí se rozvádělo ve správním obvodě Zlín a nejméně ve správním obvodě Valašské Klobouky jak v roce 2005, tak i v průměru let 2001 – 2005.

Pro Zlínský kraj je charakteristická nízká **potratovost**, v roce 2005 byla po Pardubickém kraji druhá nejnižší v rámci republiky. Ve sledovaném období let 2001 – 2005 došlo k výraznému snížení zejména počtu umělých přerušování těhotenství.

Počet obyvatel kraje je ovlivněn jak přirozeným pohybem obyvatelstva (narození, zemřelí), tak jeho **migrací**. Do roku 2001 byl celkový úbytek obyvatelstva v přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu ve Zlínském kraji nižší než celorepublikový. Od roku 2002 se situace změnila. Zatímco v celé České republice se počet obyvatel díky kladnému saldu migrace zvyšoval, ve Zlínském kraji nadále klesal. V roce 2004 byl úbytek obyvatel migrací nejvyšší od roku 1990. V roce 2005 bylo saldo migrace opět kladné, do kraje se přistěhovalo o 31 osob víc, než se z něho vystěhovalo.

Nejvíce **cizinců** přichází do kraje za prací, tomu odpovídá i jejich věkové složení (nejvíce cizinců bydlících ve Zlínském kraji je v produktivním věku 15 – 64 let). Více jak 50 % cizinců bydlících na území kraje bylo občany EU. Nejpočetnější část cizinců na území Zlínského kraje tvořili občané Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu.

Bytový fond Zlínského kraje tvoří především **byty v rodinných domech**, které představovaly největší podíl i ve struktuře dokončených bytů v letech 2001 až 2005 ve všech správních obvodech kraje. V devíti správních obvodech tvořily druhý největší podíl z celkového počtu dokončených bytů nástavby, vestavby a přístavby k domům, ve zbývajících SO ORP to byly byty v bytových domech. Největší intenzita bytové výstavby byla zaznamenána ve správních obvodech Uherské Hradiště a Uherský Brod.

Míra ekonomické aktivity je nejnižší ve správních obvodech Uherský Brod a Valašské Klobouky, které spolu s Holešovem dlouhodobě patří ke správním obvodům s nejvyšším ekonomickým zatížením. Naopak nejnižší ekonomická zátěž je ve správních obvodech Otrokovice, Zlín a Rožnov pod Radhoštěm.

Ke správním obvodům s nejvyšší **mírou nezaměstnanosti** patří správní obvody Valašské Klobouky a Kroměříž, nejnižší je ve správním obvodu Zlín. I ve Zlínském kraji je problémem vysoký podíl osob

v předdůchodovém věku ve struktuře nezaměstnaných, který se projevil především ve správních obvodech uherskohradištského okresu. Řešení dlouhodobé nezaměstnanosti je nejnaléhavější ve správních obvodech Rožnov pod Radhoštěm a Kroměříž.

V **registru ekonomických subjektů** bylo koncem roku 2005 evidováno takřka 130 tis. subjektů se sídlem ve Zlínském kraji, z nichž dominantní skupinu tvořily fyzické osoby. Podle poměru počtu jednotek na obyvatele mezi největší patřily SO ORP obvody Zlín, Vizovice, Luhačovice a Otrokovice. Podle počtu jejich zaměstnanců, tedy podle velikosti podniku, bylo zjištěno, že ty největší jsou soustředěny do správních obvodů Zlín, Uherské Hradiště, Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí, Otrokovice a Bystřice pod Hostýnem a Vsetín. Při celokrajském pohledu na rozmístění jednotek podle jejich podnikatelské činnosti zaujímá největší podíl takřka ve všech odvětvích správní obvod Zlín. Výjimku tvoří odvětví zemědělství, myslivost lesnictví, rybolov a chov ryb (největší krajský podíl měl SO ORP Vsetín) a veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení (největší podíl připadl na SO ORP Kroměříž).

Ze zjištěných **zemědělských** zpravodajských jednotek bylo zhruba 5 % právnických osob, které provozovaly činnost na více jak třech čtvrtinách zemědělské půdy kraje. Ve všech okresech kraje byly nejvíce pěstovány obiloviny. Největší plochu osetou obilovinami měly podniky v kroměřížském okrese a nejmenší v okrese Vsetín. Druhou nejvíce pěstovanou plodinou byly olejnin. Jejich osevní plochy proti obilovinám byly mnohem menší, z nich největší byly v okrese Vsetín a nemenší v okrese Kroměříž. Přibližně poloviční osevní plocha byla zjištěna u jednoletých pícnin na orné půdě, nejvíce v uherskohradištském okrese, nejméně ve vsetínském. Z dalších plodin se v kraji ještě pěstovala cukrovka a brambory.

V oblasti živočišné výroby byly zjištěny nejvyšší stavy skotu v okrese Uherské Hradiště, prasat v okrese Kroměříž a ve zlínském okrese se chovalo nejvíce ovcí, beranů, koní, drůbeže a králíků.

Při srovnání správních obvodů Zlínského kraje je zřejmé, že se **průmyslová výroba** soustředila na Zlínsko, Uherskohradištsko a Otrokovicko a nejméně průmyslovou oblastí kraje je Bystřicko, Holešovsko a Luhačovicko. Nejvíce zaměstnanců pracovalo v uherskohradištských místních jednotkách (16,8 %) a dále pak ve zlínských (16,2 %) a otrokovických (13,0 %). Nejlepších výsledků bylo dosaženo v SO ORP Otrokovice, jehož produkce představovala 30,8 % z celkové krajské produkce průmyslových jednotek. Dalšími oblastmi s velkým podílem na produkci byly Valašskomeziříčsko (13,2 %), Zlínsko (12,3 %) a Uherskohradištsko (11,1 %).

Velmi neuspokojivá je ve Zlínském kraji **dopravní obslužnost**. Teprve na konci roku 2005 byl dokončen první 17 kilometrový úsek dálnice D1 mezi Vyškovem a Vrchoslavicemi. Pro krajskou dopravu jsou velkým přínosem i takové silniční stavby, jako dokončený obchvat Uherského Hradiště a rozestavěný obchvat Otrokovice. Plánovaná výstavba moderních komunikací bude mít nejen příznivý dopad na vývoj ekonomiky a zaměstnanost, ale prospěje i obcím, kterými prochází přetížené silnice a zlepši životní prostředí. Jednoznačně nejzatíženější dopravní úsek v kraji je ve městě Zlíně mezi částmi obce Louky – Prštné. Dopravní nehodovost, vztažená na tisíc obyvatel, se posledních pět let udržuje na nejnižší krajské úrovni a nejvyšší byla ve zlínském okrese.

Cestovní ruch Zlínského kraje je rozmanitý. Kraj může svým návštěvníkům nabídnout historické památky, lázeňské pobyty, celoroční sportovní vyžití, poutní místa či motoristické soutěže. Nejvyšší počet hromadných ubytovacích zařízení je soustředěn ve SO ORP Rožnov pod Radhoštěm, Vsetín a Luhačovice. Nejvíce lůžek v přepočtu na tisíc obyvatel mají k dispozici klienti ve správním obvodu Luhačovice, Rožnově pod Radhoštěm a Bystřici pod Hostýnem.

Změny v oblasti **školství** jsou od sledovaného roku 2000 charakterizovány úbytkem počtu dětí, navštěvující mateřské a základní školy. Významně ubylo mateřských škol ve všech SO ORP s výjimkou SO ORP Bystřice pod Hostýnem a Vizovice, kde se počty nezměnily. Vzrostly počty žáků středních odborných škol a gymnázií na úkor středních odborných učilišť. Střední školství je soustředěno především do center jednotlivých ORP a největší počty studentů středních odborných škol, středních odborných učilišť a gymnázií mají správní obvody Zlín, Uherské Hradiště a Kroměříž. Vysoké školství je prezentováno Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně a soukromou vysokou školou v Kunovicích – Evropským polytechnickým institutem.

Nejméně **lékařských vyšetření** připadá v průměru na praktického lékaře pro dospělé v ORP Zlín a Kroměříž, horší je situace ve správních obvodech Vsetín a Vizovice. Nejvíce dětí připadá na jednoho pediatra registrovaného ve správním obvodu Valašské Klobouky a nejméně v Otrokovicích. Nejvíce dentistů má správní obvod Zlín, nejméně pak ORP Vizovice. Důsledkem stárnutí naší populace přibývá sociálních zařízení, počty žadatelů v kraji jsou však mnohem vyšší.

Kriminalita se v letech 2000 – 2005 projevovala zvláště ve správních obvodech Valašské Meziříčí a Zlín, jednoznačně nejnižší byla v ORP Valašské Klobouky, kde mají zároveň nejvyšší objasněnost trestných činů.

Největším podílem **zemědělské půdy** disponují správní obvody Holešov, Kroměříž, Otrokovice, Uherské Hradiště, Uherský Brod a Valašské Meziříčí. Jejich protikladem je Vsetínsko, Rožnovsko a Bystřicko

s vysokým poměrem **lesních pozemků** a nejnižší částí zemědělské půdy. Vodní plochy jsou svým podílem nejvyšší na Otrokovicu a Uherskohradištsku, Otrokovicko je také správním obvodem s jednoznačně nejvyšším podílem zastavěné plochy. Na území kraje se nenalézá žádný národní park, **velkoplošná chráněná území** reprezentují dvě chráněné krajinné oblasti – Beskydy a Bílé Karpaty. Chráněná krajinná oblast Beskydy zasahuje do Vsetínska, Rožnovska, Valašskomeziříčska, CHKO Bílé Karpaty se rozprostírá na území Uherskohradištska, Uherskobrodsko, Valašskokloboucka a také Luhačovicka.

V rámci kraje jsou stabilně nejvyšší **hodnoty základních znečišťujících látek** naměřeny v okresech Zlín a Vsetín. Od roku 2000 se v kraji podařilo zřetelně snížit měrné emise CO, především v okrese Kroměříž. Špatná je situace v okrese Vsetín s rostoucím objemem emisí tuhých látek, který se na tomto území od roku 2000 zvýšil, ovšem také v ostatních okresech byl nárůst vysoký. Jako v jediném okrese vzrostly ve Vsetíně měrné emise NO_x a pak nejvýrazněji z okresů měrné emise SO₂.

Podíl obyvatel zásobených vodou z **veřejného vodovodu** je podprůměrný v okrese Vsetín. Rovněž v tomto okrese je nejnižší podíl obyvatel bydlících v domech napojených na **veřejnou kanalizaci**, nejlepší situace je pak podle očekávání v okrese Zlín. Při pohledu na veřejnou kanalizaci napojenou na čistírnu odpadních vod byl však nejnižší podíl obyvatel v okrese Kroměříž, nejvyšší zůstal v okrese Zlín. Stoprocentní plynofikace už v roce 2005 dosáhli na Holešovsku a Vizovicu, nejnižší, ač 80 %, je na Luhačovicku a Otrokovicu.

Nejlepší **polohovou atraktivitu** má správní obvod Zlín a Otrokovice, následují Kroměříž, Uherské Hradiště a Vizovice. Dopravní dostupnost do krajského města mají časově nejobtížnější obyvatelé z obce Horní Bečva na Rožnovsku.

V úvodu jsme si položili následující otázky:

- Která území kraje se významně liší od průměru kraje, existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti?

- V jakých tématických oblastech byly zjištěny největší vnitrokrajské rozdíly?

- Patří kraj do skupiny krajů s relativně malými/průměrnými/velkými vnitroregionálními rozdíly?

Z vícekritériálního hodnocení v oblastech demografie, ekonomice, sociální oblasti a infrastruktury vyplývá následující:

- Žádný region v kraji nelze jednoznačně označit za zaostávající neboť žádný správní obvod se neumístil ve všech oblastech vždy na posledních místech v řadě SO ORP. Jako problematičtější se však jeví správní obvod Valašské Klobouky, který se na posledních třech stupních objevil nejčastěji. V demografické oblasti se řadil na 10. místo, dvakrát se umístil až předposlední a v ekonomické oblasti měl pozici nejhorší. Na posledních třech stupních v jednotlivých oblastech se čteněji umístily i správní obvody Vsetín, Holešov a Bystřice pod Hostýnem, z nich však Holešov má průměrné postavení v oblasti sociální a v oblasti infrastruktury, SO ORP Bystřice pod Hostýnem je postaven mírně nad průměrem kraje v sociální oblasti. Zbývající správní obvod Vsetín má nejhorší pozici v sociální oblasti, silně podprůměrné je jeho umístění v demografické oblasti i v oblasti infrastruktury a mírně podprůměrný je i v ekonomické oblasti. Z multikritériálního hodnocení tedy vyplývá, že horší postavení mají především území ve východní hornaté části kraje.

- Největší **rozdíly mezi správními obvody v kraji** se projevily v ekonomické oblasti. Následovala oblast infrastruktury a nejmenší rozdíly byly v oblasti demografie.

- Ve Zlínském kraji se projevují **nadprůměrné územní rozdíly** u ukazatelů, kterými jsou podíl zemědělské půdy na celkové výměře správního obvodu, intenzita podnikatelské aktivity a index stáří. Naproti tomu nejmenší rozdíly jsou v podílu cizinců na obyvatelstvu správního obvodu a v indexu progresivity ekonomické struktury. Jedny z nejmenších jsou rovněž rozdíly v rozloze správních obvodů, v průměrné míře nezaměstnanosti a v podílu obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě.